

ETISKA SYNPUNKTER PÅ BEREDSKAPEN INFÖR PANDEMI

Social- och hälsovårdsministeriets nationella arbetsgrupp för pandemiberedskap bad ETENE om utlåtande angående etiska synpunkter i fråga om planer som görs upp inför influensapandemi. På delegationens möte 9.11.2005 hördes medicinalrådet Merja Saarinen från social- och hälsovårdsministeriet samt forskningsprofessor Petri Ruutu, specialläkare Heli Siikamäki och avdelningschef Terhi Kilpi från Folhälsainstitutet. Arbetsgruppen för en pandemiberedskapsplan blir klar under februari 2006. Planen innehåller olika alternativ för vaccintutveckling, medicinsk behandling och även medicinsk prevention. Arbetsgruppen ville få råd av ETENE i en pandemisituation där man eventuellt skulle behöva prioritera vilka som skulle få vård.

Vid ETENE:s möte 7.12.2005 gjordes ett ställningstagande som baserades på information från förra mötet, diskussion som förts vid mötena samt kommentarer från medlemmar. ETENE vill betona att "rätta" svar på frågor om prioritering vid pandemi inte finns. ETENE:s ställningstaganden speglar dock synpunkter hos dess tämligen breda medlemskår och därigenom förhoppningsvis medborgarnas värderingar.

Delegationen anser att media har behandlat en eventuell fågelinfluensa på ett sätt som väcker en orimligt stor rädsla och ångest hos medborgarna. Det är önskvärt att yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt övriga personer som är ansvariga för denna verksamhet inte genom sin egen verksamhet ökar medborgarnas rädsla och ångest.

Det är möjligt att fågelinfluensaviruset förändras till ett virus som lätt sprider sig från en människa till en annan. Vaccin kan dock inte utvecklas förrän under en pandemi, ej heller kan effekten av den lagrade medicinen utvärderas förrän då. Därför är andra åtgärder såsom begränsning av rörelsefriheten, stängning av institutioner, ökade möjligheter till distansarbete o.d. mycket viktiga när det gäller spridning och förebyggande av pandemin.

Efter att ha funderat över flera alternativ till medicinsk behandling anser ETENE det viktigt att det oseltamivir som reserverats för pandemi skulle reserveras för dem som insjuknat i influensa samt som profylax på kort sikt. På grund av bristande tillgång rekommenderar inte delegationen att läkemedlet används som profylax på lång sikt.

ETENE diskuterade även användningen av både vaccinationer och profylaktisk vård för att förebygga insjuknande av nyckelgrupper. Att prioritera behandling och sjukdomsförebyggande av nyckelgrupperna är problematiskt redan när man definierar vilka som utgör de prioriterade nyckelgrupperna. Eftersom olika yrkesgrupper med största sannolikhet inte insjuknar samtidigt och i stor utsträckning

ens i situationer av pandemi ställer sig ETENE försiktigt till prioritering av nyckelgrupper. Under exceptionella omständigheter som har förekommit även i Finland bl.a. i samband med att vissa yrkesgrupper har strejkat har man kunnat fungera med ofullständig personal genom att prioritera aktiviteter.

När det gäller allmän prioritering av behandling och vaccinationer samt turordningen när det gäller tillträde till vård finns det olika synsätt avseende verksamhetsmålen. Dessa är förebyggande av skadliga hälsoeffekter, vinnande av levnadsår, vinnande av kvalitetsjusterade levnadsår samt vinnandet av produktiva kvalitetsjusterade levnadsår. Genom till exempel riktade influensavaccinationer har man siktat på att förebygga skadliga hälsoeffekter, insjuknande, sjukhusvård och dödsfall. Detta är den bästa utgångspunkten för vaccinationer och behandling även i det fall att jämlikhet bland medborgare ses som det viktigaste värdet.

Att vinna levnadsår torde vara i enlighet med värderingarna hos majoriteten av befolkningen, men det gynnar yngre åldersklasser. Betonande av kvalitetsjusterade levnadsår och s.k. produktiva kvalitetsjusterade levnadsår vid prioritering ökar ojämlikhet och förorsakar även mättningsproblem.

I sin diskussion saknade ETENE generellt grundläggande information om vaccinationer av befolkningen vaccinationer, om grunderna för beslut på hur vaccinering inriktats samt om effekter av specialvaccinationer, t.ex. riktade pneumokock- och influensavaccinationer i olika åldersgrupper. Informationen kunde även tillämpas vid eventuell pandemi med fågelinfluensa om informationen fortfarande bedöms vara baserad på värderingar som finländarna godkänner.

ETENE vill betona att även i de prognoser där insjuknandegraden och sjukdomssmittan förutspås vara hög tycks risken för att insjukna i influensa förorsakad av pandemi vara relativt liten. Därför vore det viktigt att förebygga onödig panik bland befolkningen och vidta noggrant planerade åtgärder inom många områden.

Paula Kokkonen
ETENE:s ordförande

Ritva Halila
Generalsekreterare